

I

(Rezoliucijos, rekomendacijos ir nuomonės)

NUOMONĖS

EUROPOS EKONOMIKOS IR SOCIALINIŲ REIKALŲ
KOMITETAS

535-OJI EESRK PLENARINĖ SESIJA. EESRK – 60 METŲ, 2018 5 23–2018 5 24

**Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė „Socialinės ekonomikos įmonės –
migrantų integraciją skatinantis veiksnys“**

(nuomonė savo iniciatyva)

(2018/C 283/01)

Pranešėjas **Giuseppe GUERINI**

Plenarinės asamblėjos sprendimas	2016 1 21
Teisinis pagrindas	Darbo tvarkos taisyklių 29 straipsnio 2 dalis Nuomonė savo iniciatyva
Atsakingas skyrius	Bendrosios rinkos, gamybos ir vartojimo skyrius
Priimta skyriuje	2018 4 27
Priimta plenarinėje sesijoje	2018 5 23
Plenarinė sesija Nr.	535
Balsavimo rezultatai	186 / 1 / 2
(už / prieš / susilaikė)	

1. Išvados ir rekomendacijos

1.1. Naujausi su migracijos reiškiniu susiję įvykiai pateikė išbandymų atvykimo į Europos Sąjungą sistemai, todėl Sąjungos ir valstybių narių migracijos, socialinė ir viešojo saugumo politika patyrė tikrą „testavimą nepalankiausiomis sąlygomis“.

1.2. EESRK nuomone, labai svarbu, kad Europos institucijos, kartu su valstybių narių Vyriausybėmis, skatintų suderintą politiką, kuri padėtų nustatyti aiškesnę, tvaresnę ir veiksmingesnę tvarką, pagal kurią iš trečiųjų šalių atvykstantys asmenys gali patekti į Europą ir joje įsikurti, dirbti, tapti piliečiais ir gauti tarptautinę apsaugą. Komitetas ragina Komisiją ypatingą dėmesį skirti migrantams, kuriems gali grėsti socialinė atskirtis, pavyzdžiui, ligoniams ir patyrusiems psichinį sukrėtimą, neįgaliesiems, senyvo amžiaus žmonėms.

1.3. EESRK atkreipė dėmesį, kad socialinės ekonomikos įmonės sugebėjo praktiškai įgyvendinti bendrus savo veiklos principus⁽¹⁾ (tokius kaip įtraukumas, parama ir nepalankiausioje padėtyje esančių asmenų apsauga) aktyviai sprendžiant pagalbos migrantams problemą ir sutelkiant vietos bendruomenes ir piliečius.

⁽¹⁾ Apie socialinės ekonomikos įmonių vaidmenį taip pat žr. OL C 117, 2000 4 26, p. 52.

1.4. EESRK prašo Europos Komisijos atsižvelgti į šį socialinės ekonomikos įmonėms būdingą ypatumą būti įtraukiamis ir joms teikti pirmenybę nustatant ES politikos kryptis ir programuojant Europos fondų lėšas ir ypatingą dėmesį skirti Europos socialinių teisių ramsčio principams, kaip, be kita ko, buvo pabrėžta tiek 2017 m. lapkričio 16 d. konferencijoje socialinės ekonomikos tema, tiek 2017 m. lapkričio 17 d. Europos aukščiausiojo lygio susitikime Geteborge.

1.5. Socialinės ekonomikos įmonės kuria kokybiškas darbo vietas sektoriuose, kuriuose reikia daug darbo jėgos, visų pirma, sektoriuose, kuriuose dirba daug darbuotojų iš trečiųjų šalių. Šiose socialinės ekonomikos įmonėse yra svarbus dalyvavimo aspektas, nes organizuojant ekonominę veiklą užtikrinamas saugumas ir apsauga, taigi jos padeda atsisakyti neoficialios ekonomikos ir nedeklaruojamo darbo.

1.6. Socialinės ekonomikos įmonės taip atlieka labai svarbų vaidmenį ir imasi veiksmų, susijusių su keturiais pagrindiniais migrantų integracijos proceso aspektais: sveikata ir priežiūra, būstu, mokymu ir švietimu (visų pirma supažindinimas su Europos piliečio teisėmis ir pareigomis, kurias būtina žinoti siekiant įsikurti ES), darbu ir aktyviu migrantų integravimu į priimančiąsias bendruomenes.

1.7. EESRK nuomone, atsižvelgiant į tai, kad socialinės ekonomikos įmonės ypač dažnai vykdo veiklą priežiūros paslaugų srityse, taip pat plėtoja su bendradarbiaujamąja ekonomika ir žiedine ekonomika susijusią veiklą, jos gali skatinti ir remti ne tik naujų darbo vietų kūrimą, bet ir verslumą, taip pat suteikti migrantams ir pabėgėliams galimybę vykdyti ekonominę veiklą. Europos Sąjunga turi ir toliau skatinti socialinės ekonomikos įmones, kaip vieną iš augimo bei migrantų užimtumo ir socialinės įtraukties variklių. Todėl Komitetas prašo Europos Sąjungos institucijų teikti pirmenybę su socialinės ekonomikos įmonėmis susijusioms politikos sritims, kaip jau yra raginęs savo pasiūlymuose dėl Europos Komisijos 2018 m. darbo programos ⁽²⁾.

1.8. Atsižvelgdamas į faktus, įrodančius socialinės ekonomikos įmonių indėlį skatinant migrantų integravimą į darbo rinką ir jų socialinę įtrauktį, Komitetas ragina Sąjungą, valstybes nares ir tarptautinę bendruomenę nustatyti užimtumo skatinimo priemones, kuriomis galėtų pasinaudoti darbo vietas suteikiančios socialinės ekonomikos įmonės.

1.9. Komitetas, atsižvelgdamas į 2017 m. lapkričio mėn. pateiktą pažangos ataskaitą, patvirtina, kad būtinas suderintas Sąjungos ir valstybių narių požiūris ⁽³⁾. Visų pirma akivaizdu, kad nesant veiksmingos migrantų atvykimo sistemos, toliau bus piktnaudžiaujama tarptautinės apsaugos prašymais, kaip galėjome tai stebėti pastaraisiais metais. Komitetas dar kartą tvirtai pabrėžia, kad netinkamai taikomos tarptautinės apsaugos sistemos atvejai nepateisina kai kurių valstybių narių nustatytų apribojimų trečiųjų šalių piliečiams prašyti prieglobsčio jų teritorijoje.

1.10. EESRK ragina Komisiją ir Tarybą geriau koordinuoti veiksmus su migrantų kilmės ir tranzito šalimis, siekiant sukurti geresnes gyvenimo sąlygas visų pirma asmenims, kurie persikelia dėl ekonominių priežasčių, dėl bado ar klimato kaitos, ir mano, kad Europa turėtų ryžtingesnę užsienio politiką šalių, kuriose vyksta karai, veikia diktatūra ir iš kurių dėl persekiojimo bėga žmonės, atžvilgiu.

1.11. Komitetas visų pirma ragina Sąjungą spręsti su migracijos reiškiniais susijusias problemas pradėdant nuo priežasčių, lemiančių būtinybę žmonėms persikelti, kaip antai skurdas, konfliktai, diskriminacija, klimato kaita. Toks požiūris neišvengiamai susijęs su atnaujintu Europos Sąjungos išsipareigojimu diplomatijos ir tarptautinio vystomojo bendradarbiavimo srityje, įskaitant visapusišką nepaprastąjį investicijų į vystomąjį bendradarbiavimą planą.

2. Bendrosios pastabos

2.1. Socialinės ekonomikos įmonės yra svarbūs Europos ekonomikos ir visuomenės subjektai, atspindi turtingą Sąjungos įvairovę ir padeda įgyvendinti strategijos „Europa 2020“ tikslus kuriant pažangesnę, tvaresnę ir įtraukesnę Europą ⁽⁴⁾.

⁽²⁾ EESRK indėlis į Europos Komisijos 2018 m. darbo programą, visų pirma dokumento 2.4.6 ir tolesni punktai.

⁽³⁾ Europos migracijos darbotvarkės įgyvendinimo ataskaita.

⁽⁴⁾ OL C 318, 2009 12 23, p. 22.

2.2. Socialinės ekonomikos įmonės svariai prisidėjo sprendžiant su pokyčiais visuomenėje susijusias problemas. Šios įmonės vykdo veiklą įvairiuose visuomenės sektoriuose ir ėmėsi novatoriškų iniciatyvų siekdamos patenkinti didėjančią pagalbą ir priežiūrą priklausomiems asmenims, visų pirma vyresnio amžiaus asmenims ir neįgaliesiems, poreikį. Daugeliu atvejų jos tai darė suteikdamos daugiau galimybių moterims dalyvauti darbo rinkoje ne tik tiesiogiai įtraukdamos jas į socialinės ekonomikos įmonių veiklą, bet ir sukurdamos naujas vaikų priežiūros ir pagalbos šeimai paslaugas⁽⁵⁾. Be to, socialinės ekonomikos įmonės padeda kurti užimtumo galimybes nepalankioje padėtyje esantiems žmonėms, visų pirma daug dėmesio skiria asmenims, kuriems gali kilti didžiausia socialinės atskirties grėsmė, pavyzdžiui, neįgaliesiems, patyrusiems psichinį sukrėtimą arba turintiems priklausomybę nuo alkoholio ir narkotikų. Socialinės ekonomikos įmonės įsitvirtina kaip pagrindinės veikėjos propaguojant Europos socialinį modelį⁽⁶⁾.

2.3. Vienas iš svarbiausių iššūkių, kuriuos Sąjunga turėjo įveikti pastaraisiais metais – tai didėjančio migrantų srauto valdymas milijonams žmonių kertant žemyno sienas, kad pabėgtų nuo karų, bado, persekiojimų, išrūktų iš dėl klimato kaitos labai pasunkėjusių gyvenimo sąlygų. Šis reiškinys tapo išbandymu valstybių narių atvykimo sistemai, taip pat migracijos, socialinei ir viešojo saugumo politikai. Tam tikra prasme Sąjungos migracijos politika patiria „testavimą nepalankiausiomis sąlygomis“, todėl svarbu pasinaudoti šia galimybe ir atidžiai išanalizuoti sistemos reagavimą ir siunčiamus signalus, kad būtų galima skatinti tikslinius veiksmus ir padidinti ES politikos veiksmingumą ir efektyvumą.

2.4. Naujai atvykusių asmenų integracija – dinamiškas procesas, kuris laikui bėgant keičiasi ir vystosi pagal ekonomines, socialines ir kultūrinės šalies, kurioje šie asmenys įsikuria, aplinkybes. Dėl šio proceso Sąjungai, valstybėms narėms ir Europos visuomenei kyla klausimų, visų pirma dėl to, kaip ne Europos piliečiai gali atvykti, įsikurti, gyventi ir dirbti Sąjungoje, taip pat gauti tarptautinę apsaugą.

2.5. Nors socialinės ekonomikos įmonės vykdo įvairią veiklą skirtingomis nacionalinėmis sąlygomis, jos sugebėjo praktiškai įgyvendinti savo bendrus veiklos principus (tokius kaip įtraukumas, parama ir nepalankiausioje padėtyje esančių asmenų apsauga) aktyviai sprendamos pagalbos migrantams problema.

2.6. Vienas pagrindinių socialinės ekonomikos įmonių įgyvendintų veiksmų aspektų yra jų gebėjimas sutelkti ir įtraukti vietos bendruomenes kuriant tinklus ir partnerystes, kuriais gerinami ryšiai su centrinės ir vietos valdžios institucijomis, siekiant numatyti pagalbos ir įtraukties būdus, kurie būtų priimtinesni vietos gyventojams.

2.7. Socialinės ekonomikos įmonės taip atlieka labai svarbų vaidmenį ir imasi veiksmų, susijusių su keturiais pagrindiniais migrantų integracijos proceso aspektais: sveikata ir priežiūra, būstu, mokymu ir švietimu (visų pirma supažindinimas su Europos piliečio teisėmis ir pareigomis, kurios būtina žinoti siekiant įsikurti ES), darbu ir aktyviu migrantų integravimu į priimančiąsias bendruomenes. Šiais savo veiksmais socialinės ekonomikos įmonės ir pilietinės visuomenės organizacijos sukuria galimybes Europos piliečiams susitikti su naujai atvykusiais asmenimis, skatinti jų dialogą ir taip sumažinti išankstinę nusistatymą ir baimes.

3. Migracija Europoje: reguliavimas pastaraisiais metais

3.1. Kadangi migracijos reiškiniai būdinga nuolatinė kaita, jo valdymas yra sudėtingas procesas. Karai, diktatoriški režimai, klimato kaita, didelis skurdas ir nepriteklūs lėmė situaciją, kurioje dabar gyvename.

3.2. Jungtinių Tautų duomenimis, 2015 m. daugiau kaip 244 milijonai žmonių, t. y. 3,3 % pasaulio gyventojų, kirto savo kilmės šalių sienas ieškodami politinio prieglobsčio, darbo ir palankesnių ekonominių ir klimato sąlygų⁽⁷⁾.

3.3. Pastaraisiais metais išaugo asmenų, mėginusių patekti į Europą, skaičius. 2015 m. Eurostato duomenimis, į 28 ES valstybes narės iš trečiųjų šalių iš viso atvyko 2,7 mln. imigrantų, iš kurių 56 % vyrų ir 44 % moterų.

⁽⁵⁾ Daugeliu atvejų šią veiklą šeimos ūkiuose vykdo beveik išskirtinai moterys ir tai trukdo joms dalyvauti darbo rinkoje.

⁽⁶⁾ OL C 24, 2012 I 28, p. 1.

⁽⁷⁾ <https://documents-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N17/002/18/PDF/N1700218.pdf?OpenElement>

3.4. Išskirtinių migrantų srautą visų pirma lėmė karo sukeltas nestabilumas tiek konfliktą išgyvenančiose šalyse, kaip antai Sirijoje, tiek šalyse, kuriose iki šiol susiduriama su dideliais sunkumais stabilizuojant padėtį po konflikto, kaip antai Irake ir Afganistane. Būtent iš šių šalių 2016 m. atvyko 54 % migrantų, kurie ieškojo prieglobsčio Sąjungos valstybėse⁽⁸⁾.

3.5. Be to, išlieka didelė asmenų, kurie savo kilmės šalyje gyvena sunkiomis ekonominėmis ar klimato sąlygomis, migracija. Daugeliu atvejų šie žmonės atvyko iš Afrikos žemyno, jų srautą lėmė didėjantis nestabilumas pietinės Viduržemio jūros pakrantės šalyse.

3.6. Šiomis aplinkybėmis paaiškėjo, kad Europos Sąjungos nustatytų taisyklių sistemoje esama spragų ir problemų, patvirtinančių Sąjungos išorės sienų valdymo trūkumus ir netinkamą atvykimų reguliavimą, todėl akivaizdu, kad būtina peržiūrėti principus ir tvarką, kuriais turi būti grindžiami valstybių narių veiksmai.

3.7. Komitetas daug kartų nagrinėjo migracijos politikos klausimą⁽⁹⁾ ir palankiai vertina Europos Komisijos iniciatyvą priimti Europos migracijos darbotvarkę. Visų pirma 2017 m. lapkričio mėn. ataskaitoje Komisija konkrečiai paragino Sąjungos valstybes nares glaudžiau bendradarbiauti ir atnaujinti diskusijas su migrantų kilmės ir tranzito šalimis⁽¹⁰⁾. Komitetas tikisi, kad bus persvarstytas kvotų mechanizmas atsižvelgiant į sunkumus jį įgyvendinti.

3.8. Taigi, svarbu peržiūrėti taisyklių sistemą, kad ji leistų migrantams pasinaudoti teisėtai būdais atvykti į Sąjungą, užtikrintų apsaugą prieglobsčio prašytojams, suteiktų galimybę asmenims, bėgantiems nuo nepalankių ekonominių ir klimato sąlygų, rasti saugią vietą Europoje ir prisidėti prie Sąjungos augimo, taip pat padėtų užtikrinti migrantų teises. Tokiais veiksmais būtų įgyvendintos Jungtinių Tautų rekomendacijos dėl migracijos reiškinio, nes visiems naudinga, kad jis vyktų saugiai ir teisėtai ir būtų kontroliuojamas, o ne būtų neteisėtas⁽¹¹⁾.

3.9. Komitetas palankiai vertina praėjusių metų lapkričio 17 d. vykusį neoficialų valstybių ir Vyriausybių vadovų susitikimą Geteborge, per kurį buvo aptartas Europos ateities kūrimo klausimas didžiausią dėmesį skiriant lygioms galimybėms darbo rinkoje ir augimui. Be to, Komitetas atkreipia dėmesį į svarbų renginį „Socialinės ekonomikos vaidmuo darbo ateičiai“, kuriuo buvo pradėtas Geteborgo susitikimo darbas ir kuriuo buvo pabrėžtas socialinės ekonomikos indėlis į Sąjungos politiką.

3.10. Vilčių teikia ir Tarybos ir Europos Parlamento susitarimas dėl 2018 m. Sąjungos biudžeto, kuriame pripažįstama, kad ekonomikos augimui ir darbo vietų kūrimui, taip pat saugumo stiprinimui ir su migracijos reiškinio susijusių problemų sprendimui turi būti teikiama pirmenybė⁽¹²⁾.

3.11. Komitetas ragina Europos institucijas imtis veiksmų sprendžiant problemas, kurios išryškėjo taikant Dublino reglamentą. Europos Parlamentas 2017 m. lapkričio 16 d. priėmė rezoliuciją, kurioje siūlomos šio reglamento peržiūros gairės ir aiškiai pabrėžiama, kad visos valstybės narės turi dalyvauti taikant nuolatinį automatinio perkėlimo mechanizmą.

4. Problemų pavertimas galimybėmis: socialinės ekonomikos įmonės kaip pagalbos ir įtraukties variklis

4.1. Vienos iš klūčių, trukdančių naujai atvykusiems asmenims integruotis ir prisidėti prie bendruomenių, kuriose jie įsikuria, ekonominio ir socialinio gyvenimo – tai jų statuso neapibrėžtumai ir ilgai trunkantis prieglobsčio prašymų nagrinėjimas.

⁽⁸⁾ Eurostato duomenys, ANCI, Italijos „Caritas“, „Cittalia“, „Fondazione Migrantes“ ir SPRAR centrinės tarnybos, bendradarbiaujant su UNHCR, parengta „Tarptautinės apsaugos ataskaita“; taip pat žr. <http://ec.europa.eu/eurostat/web/asylum-and-managed-migration/data/main-tables>.

⁽⁹⁾ <https://www.eesc.europa.eu/en/policies/policy-areas/migration-and-asylum/opinions>

⁽¹⁰⁾ Žr. 2 išnašą.

⁽¹¹⁾ JT generalinio sekretoriaus specialiojo įgaliotinio migracijos klausimais ataskaita, 2017 m. vasario 3 d.

⁽¹²⁾ <http://www.consilium.europa.eu/lt/press/press-releases/2017/11/18/2018-eu-budget-agreement-reached/>

4.2. Teikti humanitarinę pagalbą migrantams ilgus metus nesudarant jiems galimybės gauti išsilavinimą, profesinį mokymą ir užsidirbti trukdo jų žmogiškojo kapitalo vystymui ir apriboja galimybes teigiamai prisidėti prie priimančiosios šalies ekonomikos bei socialinio gyvenimo⁽¹³⁾. Šiuo klausimu Komitetas neseniai pabrėžė svarbų socialinės ekonomikos įmonių vaidmenį siekiant užkirsti kelią radikalizacijai ir propaguoti bendras vertybes, taiką ir smurto nenaudojimą⁽¹⁴⁾.

4.3. Komitetas tikisi, kad diskusijose bus aptarta būtinybė patikrinti, ar veiksmingi dabartiniai mechanizmai, pagal kuriuos trečiųjų šalių piliečiai teikia prašymą atvykti ir įsikurti Europos Sąjungoje darbo tikslais.

4.4. Taip pat svarbu, kad Sąjunga imtųsi spręsti su migracijos reiškiniu susijusias problemas pradedant nuo priežasčių, lemiančių būtinybę žmonėms persikelti, kaip antai skurdas, konfliktai, diskriminacija, klimato kaita. Toks požiūris neišvengiamai susijęs su atnaujintu Europos Sąjungos išipareigojimu diplomatijos ir tarptautinio vystomojo bendradarbiavimo srityje.

4.5. Nors mėlynosios kortelės sistema buvo ribotai taikoma, jos peržiūra taip pat gali suteikti naujų galimybių teisėtai atvykti į Europos Sąjungą. Komitetas primena, kad būtina parengti Europos strategiją, kaip pritraukti darbo jėgą iš trečiųjų šalių, siekiant užtikrinti Sąjungos ekonomikos augimą ir klestėjimą. Tai darant reikia atsižvelgti į migracijos poveikį migrantų kilmės šalyse, kad būtų remiamas ne tik tų šalių švietimo sistemų, bet ir bendras tolesnis jų vystymasis⁽¹⁵⁾. Komitetas siūlo apsvarstyti galimybę išplėsti galimų mėlynosios kortelės gavėjų sąrašą, visų pirma įtraukti asmenis, norinčius pradėti verslą, taip pat sustiprinti dėmesį socialiniam verslumui.

4.6. Daugeliu atvejų pilietinė visuomenė susitelkė siekdama skatinti teisėtus ir skaidrius būdus atvykti į ES bendradarbiaudama su vietos, nacionalinėmis ir tarptautinėmis institucijomis ir siūsdama vilčių teikiančius signalus. Italijoje *Sant'Egidio* bendruomenės, Italijos evangelikų bažnyčių federacijos, Valdensų Bažnyčios ir Italijos Vyriausybės įgyvendinamas projektas „Humanitariniai koridoriai“ yra svarbus bandomųjų veiksmų pavyzdys. Taip nuo 2016 m. iki šiandien daugiau nei 1 000 asmenų suteikta galimybė pateikti tarptautinės apsaugos prašymą ir gauti pagalbą tvarkant prašymus prieš leidžiantis į kelionę į vieną iš Sąjungos valstybių⁽¹⁶⁾.

4.7. Pageidautina, kad į šias bandomąsias priemones būtų atsižvelgta kuriant būsimą imigracijos politiką. Visų pirma reikalingas geresnis tarptautinių institucijų veiksmų koordinavimas, kad, viena vertus, būtų užtikrintas nuolatinis šių atvykimo formų valdymas, ir, kita vertus, būtų išvengta diskriminacijos tarp saujelės „išrinktųjų“, kurie gali pasinaudoti humanitariniais koridoriais ir visapusiška apsauga ir kitame priėmimo etape, ir tarp daugybės asmenų, negalinčių pasinaudoti šiais būdais, kurie tampa neteisėtai žmones gabenančių asmenų aukomis ir keliauja neteisėtais keliais.

4.8. Socialinės ekonomikos įmonių vaidmuo labai svarbus socialinės įtraukties ir įdarbinimo veiksmų požiūriu, kadangi jos sudaro sąlygas išnaudoti migrantų, kurie dažniausiai nusprendžia palikti savo šalį ir ieškoti geresnių gyvenimo sąlygų bei darbo galimybių, potencialą.

4.9. Daugeliu atvejų buvo pripažintas svarbus migrantų vaidmuo Sąjungoje, pavyzdžiui, skatinant stiprinti jų kūrybiškumą ir inovacinius gebėjimus. Įgyvendinant šį tikslą skatinamas darbo vietų kūrimas, kartu didinamas gamybos sektorių internacionalizavimas ir sudaromos palankios sąlygos užmegzti ryšius, įskaitant prekybą, su migrantų kilmės šalimis⁽¹⁷⁾. EESRK vienoje iš savo nuomonių⁽¹⁸⁾ yra pabrėžęs, kad didinti Europos ekonominių ir socialinių struktūrų gebėjimą įtraukti migrantus yra taip pat labai svarbu siekiant pagerinti Europos MVĮ politiką, visų pirma jų galimybes būti atspariomis konkurencijai vis labiau globalizuotose rinkose.

⁽¹³⁾ UNHCR, *Framework for durable solutions for refugees and persons of concern*, 2003 m. gegužės mėn., Ženeva.

⁽¹⁴⁾ OL C 129, 2018 4 11, p. 11.

⁽¹⁵⁾ OL C 75, 2017 3 10, p. 75.

⁽¹⁶⁾ <http://www.santegidio.org/pageID/11676/Corridoi-umanitari.html>

⁽¹⁷⁾ OL C 351, 2012 11 15, p. 16.

⁽¹⁸⁾ OL C 345, 2017 10 13, p. 15.

4.10. Socialinės ekonomikos įmonės daugeliu atvejų atliko svarbų vaidmenį pripažįstant teigiamą migrantų ekonominį ir socialinį vaidmenį, kadangi jos kuria kokybiškas darbo vietas tiek sektoriuose, kuriuose reikia daug darbo jėgos, tiek technologijų naujovių ir skaitmeninimo srityse. Tarp svarbiausių jų vykdomos veiklos rūšių neabejotinai reikėtų paminėti asmens priežiūros paslaugas, socialines paslaugas, vaiko priežiūros paslaugas ir apskritai pagalbos priklausomiems asmenims bei asmenims, kuriems gresia socialinė atskirtis, paslaugas. Dažnai šiuose sektoriuose dirba daug darbuotojų iš trečiųjų šalių.

4.11. Tačiau kai kuriuose sektoriuose išlieka daug galimybių neteisėtam darbui, pavyzdžiui, priežiūros paslaugų, žemės ūkio, statybų ir viešojo maitinimo, būtent todėl svarbu remti socialinės ekonomikos įmones, kurios jau įrodė, kad gali atlikti svarbią integravimo ir darbo sutarčių įteisinimo funkciją, pripažinti migrantų vaidmens vertę ir užtikrinti darbuotojų teises minėtuose sektoriuose laikydamosi atitinkamos Europos politikos ir kovodamos su piktnaudžiavimu savarankiškai dirbančių asmenų kvalifikacija⁽¹⁹⁾.

4.12. Priežiūros namuose sektoriuje, kuriame dirba daugiausia moterys, įdarbinamos tiesiogiai teikti priežiūros paslaugas šeimose, dažnai sukuriamos sąlygos, kurios trukdo profesiniam tobulėjimui. Neseniai atliktas tyrimas dėl moterų migrantų verslumo veiksmų parodė, kad nepakankamas jų gebėjimų pripažinimas yra vienas aspektų, skatinančių imtis nuosavo verslo⁽²⁰⁾. Šiuose sektoriuose socialinės ekonomikos įmonės gali atlikti svarbų vaidmenį įteisinant darbą ir suteikiant daugiau augimo galimybių migrantams, jeigu jos bus remiamos tinkamais viešosios politikos veiksmais.

4.13. Daug socialinės ekonomikos įmonių, kurios įdarbina nepalankioje padėtyje esančius asmenis, veikia sektoriuose, kurie yra žiedinės ekonomikos dalis: atliekų rūšiavimas ir rūšiuotų atliekų tvarkymas, medžiagų surinkimas ir pakartotinis jų panaudojimas, socialinis ūkininkavimas ir žalių viešųjų erdvių priežiūra. Šie sektoriai atlieka svarbų vaidmenį užimtumo srityje ir įmonių taikoma integracijos į darbo rinką metodika atrodo ypač veiksminga migrantų įtraukimo į darbo rinką požiūriu.

4.14. Daugeliu atvejų migrantų užimtumas suteikia galimybę pakeisti socialinės atskirties ir Sąjungos kultūrinio nuskurdinimo procesų kryptį, pavyzdžiui, atgaivinant tradicinius amatus ir profesijas tose srityse, kuriose susiduriama su kartų kaitos problema⁽²¹⁾. Iš tiesų yra daug amatų ir smulkios prekybos įmonių, kurias įsteigia piliečiai migrantai.

4.15. Daugelis socialinės ekonomikos organizacijų įgyvendindamos migrantų priėmimo projektus ėmėsi iniciatyvos sudaryti susitarimus su centrinėmis ir vietos valdžios institucijomis, siekiant išspręsti sistemoje iškilusias problemas ir sudaryti tinkamas sąlygas prieglobsčio prašytojų paskirstymui teritorijoje, taip pat įvedė „paskirstomojo priėmimo“ sąvoką, kad būtų paprasčiau taikyti sąžiningus priėmimo į vietos bendruomenes mechanizmus⁽²²⁾.

4.16. Šiais projektais pirmiausia buvo siekiama paspartinti migrantų integracijos procesą numatant kalbos kursus, gebėjimų vertinimo metodus ir profesinio mokymo kursus. Tokia veikla padėjo sukurti studijų ar ankstesnės profesinės patirties pripažinimo mechanizmus, kurie padidina naujai atvykusių asmenų įsidarbinimo galimybes.

4.17. Kai kuriais atvejais paskirstomojo priėmimo patirtis padeda atkurti gyventojų skaičių atokiose teritorijose, ypač kalnuotose vietovėse, kur migrantai prisideda prie vietos ekonominės veiklos ir paslaugų (pradedant mokyklomis) išsaugojimo, todėl kartu šiose vietovėse sumažėja gyventojų skaičiaus mažėjimo rizika. Bet kuriuo atveju, kad šios priemonės būtų sėkmingai įgyvendinamos, būtina jas paremti užimtumo ir būsto politika.

⁽¹⁹⁾ Pasiūlymas dėl Europos Parlamento ir Tarybos sprendimo dėl Europos platformos, skirtos bendradarbiavimui nedeklaruojamo darbo prevencijai ir atgrasymo nuo jo srityje gerinti, sukūrimo, COM(2014) 221 final, OL C 161, 2013 6 6, p. 14; OL C 125, 2017 4 12, p. 1.

⁽²⁰⁾ Marcella Corsi, Marina De Angelis, Daniele Frigeri, darbinis dokumentas *The determinants of entrepreneurship for migrants in Italy. Do Italian migrants become entrepreneurs by „opportunity“ or through „necessity“?* Taip pat žr. ILO *Cooperatives and the world of work n. 2 „Cooperating out of isolation: domestic workers' cooperatives“*.

⁽²¹⁾ OL C 351, 2012 11 15, p. 16.

⁽²²⁾ <http://www.interno.gov.it/it/notizie/carta-buona-accoglienza-nuovo-modello-integrazione>.

4.18. Tokiomis aplinkybėmis socialinės ekonomikos įmonės gali jungtis į tinklus su tradicinėmis verslo įmonėmis, suteikdamos galimybę migrantams patekti į darbo rinką pasinaudojant specialiai parengtomis mokymo ir mokomosios praktikos programomis⁽²³⁾.

4.19. Todėl atliekant tyrimus, kuriuose buvo išsamiai nagrinėjamas kooperatyvų vaidmuo sprendžiant migrantų klausimą, būtent socialinės ekonomikos įmonių sukurtas modelis sulaukė daug dėmesio. Šiose socialinės ekonomikos įmonėse yra svarbus dalyvavimo aspektas, nes organizuojant ekonominę veiklą užtikrinamas saugumas ir apsauga, taigi jos padeda atsisakyti neoficialios ekonomikos ir nedeklaruojamo darbo.

4.20. Specialiame Tarptautinės darbo organizacijos tyrime nustatytos sritys, kuriose kooperatyvų veikla daro teigiamą poveikį migrantų ir pabėgėlių integracijai: įsidarbinimui, priežiūrai ir paramai, švietimui ir mokymui, pagalbai kasdieniame gyvenime ir savarankiškumui, patekimui į rinką, galimybėms gauti finansavimą, teisinę pagalbą ir konsultacijas bei patenkinti svarbiausius poreikius⁽²⁴⁾.

4.21. Per 2016 ir 2017 m. Komiteto surengtas pirmąją ir antrąją Europos socialinės ekonomikos įmonių dienas nagrinėti atvejai parodė susidomėjimą migrantų tema⁽²⁵⁾, taip pat buvo pabrėžta profesinio mokymo ir integravimo į darbo rinką svarba, ypač moterų migrantų.

4.22. Europos Komisija taip pat pripažino socialinės ekonomikos įmonių svarbą sprendžiant su migracija susijusias problemas ir 2016 m. socialinių inovacijų konkursą skyrė pabėgėlių priėmimo ir integracijos idėjoms⁽²⁶⁾. Komitetas tikisi, kad Komisija toliau skirs dėmesį su migracija susijusioms iniciatyvoms ir kad joms bus teikiama pirmenybė rengiant ES politiką.

4.23. Socialinės ekonomikos įmonės ne tik atlieka vaidmenį įdarbinimo, švietimo, mokymo ir pagalbos srityse, daug jų dalyvauja įgyvendinant projektus, kurių tikslas užtikrinti galimybę suteikti būstą migrantams, visų pirma pabėgėliams ir prieglobsčio prašytojams. Socialinės ekonomikos įmonių taikomas nekilnojamojo turto valdymo modelis įgijo reikšmingą ekonominį mastą tokiose šalyse kaip Italija, kur tūkstančiai pastatų panaudoti integracijos projektuose, kurie dažnai pasitarnauja atkuriant rajonus ir teritorijas.

4.24. Galiausiai, socialinės ekonomikos įmonės ir apskritai visa pilietinė visuomenė atlieka svarbų vaidmenį užtikrinant galimybes naudotis priežiūros ir sveikatos priežiūros paslaugomis taip gerokai sumažindamos sunkumus gauti gydymą. Komitetas ragina valstybes nares užtikrinti visapusiškas galimybes migrantams naudotis sveikatos priežiūros ir socialinių paslaugų sistemomis nediskriminuojant dėl jų statuso.

5. EESRK nuolatinės grupės dėl socialinės ekonomikos įmonių tolesni svarstymai

5.1. Socialinės ekonomikos įmonės ypač linkusios imtis veiklos priežiūros paslaugų, kultūros vertybių ir aplinkos viešųjų gėrybių valdymo sektoriuose, taip pat bendradarbiaujamosios ekonomikos ir žiedinės ekonomikos veiklos. Šios įmonės gali būti vertingas partneris skatinant Europos vystymosi modelio perėjimą prie ekologijos, taip pat kuriant daug naujų darbo vietų šiose veiklos srityse.

5.2. Socialinės ekonomikos įmonės remia ir skatina verslumą ir sudaro palankias sąlygas žmonėms pradėti ekonominę veiklą, neatsižvelgiant į jų turimą pradinį kapitalą, kad galėtų pradėti verslą. Tai ypač būdinga kooperatinėms įmonėms, todėl būtų tikslinga ir svarbu į besivystančiose šalyse įgyvendinamas Europos Sąjungos vystomojo bendradarbiavimo programas įtraukti socialinės ekonomikos įmonių skatinimo programas.

⁽²³⁾ Parengta konsorciumo *Veneto insieme*. Daugiau informacijos <http://venetoinsieme.it/>.

⁽²⁴⁾ Literatūros apžvalga *Cooperatives and Refugees*, TDO, 2016 m. (nepaskelbta).

⁽²⁵⁾ Visų pirma projektai *Okus Doma* 2016 m. ir projektas *Solidarity Salt* 2017 m. (taip pat žr. <https://www.eesc.europa.eu/en/agenda/our-events/events/2nd-european-day-social-economy-enterprises>).

⁽²⁶⁾ http://ec.europa.eu/growth/content/4-social-innovators-win-%E2%82%AC200000-2016-european-social-innovation-competition-0_en. Taip pat žr. <http://eusic-2016.challenges.org/how-is-europe-supporting-the-integration-of-refugees-and-migrants/>.

5.3. Atsižvelgiant į faktus, įrodančius socialinės ekonomikos įmonių indėlį skatinant migrantų integravimą į darbo rinką ir jų socialinę įtrauktį, valstybės narės raginamos nustatyti užimtumo skatinimo priemones, kuriomis galėtų pasinaudoti darbo vietas suteikiančios socialinės ekonomikos įmonės. Tokios paskatos turėtų galioti dvejus metus nuo tada, kai asmeniui suteikiamas tarptautinės apsaugos gavėjo statusas.

5.4. Galiausiai reikėtų atsižvelgti į tai, kad per ateinančius kelerius metus neabejotinai padaugės migrantų, kurie nuspręš palikti savo šalį dėl sunkių klimato kaitos pasekmių, dėl kurių didėja dykumėjimas, badas ir kyša ekologinės katastrofos. Šis reiškinys privers peržiūrėti dirbtinį ir diskriminuojantį pabėgėlių, prieglobsčio prašytojų ir ekonominių migrantų suskirstymą bent jau tais atvejais, kai migrantai bėga nuo bado ir gaivalinių nelaimių.

5.5. Todėl reikia tęsti veiksmus, kuriais skatinamas darnus vystymasis ir perėjimas prie ekologijos ir kurie galėtų daryti teigiamą poveikį ekonomikai, įvertinti socialinės ekonomikos įmonių indėlį skatinant augimą, įtrauktį ir gerovę, kuri Komitetas jau pabrėžė savo neseniai priimtose nuomonėse ⁽²⁷⁾.

Bruselis, 2018 m. gegužės 23 d.

*Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto
pirmininkas
Luca JAHIER*

⁽²⁷⁾ Nuomonė „Nevalstybinių subjektų veiksmų klimato kaitos srityje skatinimas“ OL C 227, 2018 6 28, p. 35 ir nuomonė „Nauji tvarūs verslo modeliai“, OL C 81, 2018 3 2, p. 57.